

3^e zondag in de Veertigdagen tijd - 4 maart 2018
Bij Johannes 2 – de tempelreiniging

Hoe heerlijk lijkt het u om eens ergens heerlijk de bezem doorheen te halen. Alles eruit te meppen wat je niet bevalt. Zeggen wat je wilt, en zo overtuigd zijn van je eigen gelijk dat daartoe alle middelen geoorloofd zijn.

Geweldig, de bezem erdoor, totdat het over onszelf gaat. Dit verhaal van de afbraak van de tempel wordt zo vaak misbruikt dat we bijna vergeten waar het in feite om gaat. ‘Als Jezus nog geleefd had dan zou Hij ongetwijfeld de bezem door onze eigen kerk hebben gehaald’, roept men dan. Soms in het midden laten of we de plaatselijke gemeente bedoelen, de Protestantse Kerk van Nederland of de wereldkerk, de kerk in het algemeen, De strijd om het eigen gelijk vertroebelt dan de intentie van het verhaal – en maakt het anderzijds ook te simpel.

Want het gaat niet om de kerk waar de bezem door moet. Het gaat om plekken waar geen ruimte meer is.

Het is niet zo heel erg dapper om de kerk van alle kanten aan te vallen omdat ze de vrijheid beperkt.

Dat moet soms wel degelijk worden genoemd, maar dit verhaal wordt pas echt van belang wanneer we het lef hebben om het op ons eigen leven te leggen.

Hoe kijken we naar onszelf? Naar hoe we leven?

Waar zitten de ingesleten patronen? Is het écht werkelijk de kerk die ons dwars zit, die ons afhoudt van het geloof, die ons afhoudt van God?

Of zijn we het ook zelf?

Nemen wij er de tijd en de ruimte niet meer voor? Wanneer ons geloof in de trouw van God afhangt van de kerk, welke we ook bedoelen, dan zouden we ons toch wel heel erg achter de oren moeten krabben. Kerk is dienstbaar, niet minder en niet meer.

Zo komt Jezus naar Jeruzalem om het Paasfeest te vieren.

Mocht u nog een beeld hebben van een lieve, zachtaardige Jezus, dan gaat dat vandaag aan gruzelementen. De radicaliteit van zijn uitspraken worden zichtbaar in zijn radicaliteit van handelen. De beelden destijds vanuit de film Jesus Christ, Superstar, staan nog op mijn netvlies gebrand. Met touwen slaat een woedende Jezus de tafels van de geldwisselaars omver. Eruit! Get out! gilt hij. En bedremmeld druipen de geldwisselaars af. Maar op de achtergrond zie je de hogepriesters met elkaar overleggen: deze Jezus wordt gevaarlijk. Hij moet uit de weg worden geruimd.

En zo wordt het begin van het einde van zijn leven ingeluid.

Op die manier plaatsen de evangelisten Mattheus, Marcus en Lucas dit verhaal. Vlak na de intocht in Jeruzalem als inleiding en argument op het lijden en de moord van Jezus. Maar vandaag lezen we uit het evangelie van Johannes, en Johannes zet de afbraak van de tempel aan het begin van zijn evangelie.

Vlak na het verhaal van de bruiloft van Kana. En dan wordt misschien ook duidelijk wat Johannes wil zeggen: in het verhaal van Kana gaat het om een bruiloft, om verbondenheid, en als Maria Jezus wijst op het gebrek dat mensen hebben – er is geen wijn – herstelt Jezus dat gebrek.

Dit verhaal ligt in het verlengde hiervan. De geldwisselaars zorgen met hun woekerpraktijken dat mensen worden afgehouden om de tempel in te gaan en te kunnen offeren.

Dáár ligt zijn kritiek: geen mens mag een ander mens afhouden van de weg naar God. Zijn kritiek is wellicht niet zozeer dát er gewisseld moest worden, want offeren moest met reine dieren, en die had niet iedereen in huis. Op de gangbare munten stond de beeltenis van de God-keizer, en ook die munten werden omgewisseld in munten zonder beeld. Wisselen was niet zijn kritiek, het was de woekerwinst die werd gemaakt.

Handel drijven over de rug heen van wie het soms niet betalen kon. De priesterklasse van de Sadduceeërs verdienden grof aan de bouw van de tempel en tempelbelasting. De Farizeeërs hadden de veestapels en boomgaarden in handen en bepaalden de verkoopprijzen voor de offergaven.

De rechtbank, de joodse Sanhedrin, had haar zetel in de tempel. De tempel werd een plek van handel, politiek, rechtspraak en macht. Mensen werden uitgebuit, financieel uitgekleeft om hun religieuze verplichtingen te volbrengen op de wijze die hen werd voorgeschreven.

In het licht van de eerste lezing van vandaag – de wegwijzers naar het leven toe – is dit alles Jezus een doorn in het oog. Maar meer dan een doorn: als je de geboden, de wegwijzers werkelijk serieus wilt nemen dan treft het Jezus tot in je ziel wanneer een huis van gebed tot zoiets wordt gemaakt. Het is niet zomaar een woede uitbarsting van Jezus: het is een onvoorwaardelijke liefde van

Jezus voor God en zijn huis. Dat het er zo aan toe gaat, dat raakt en bezeert Hem.

Vandaag is de derde zondag in de veertig dagen tijd. Een tijd van nadenken, ook over ons leven en geloven. Horen we Gods woorden en handelen we ernaar?

En hoe geven we vorm aan dat leven?

Leven in alle eerlijkheid, oprecht en betrouwbaar en zo voor God willen staan?

Welke weg kies je zelf om te gaan? En hoe bewaar je dat verlangen naar oprechtheid dat een ieder van ons kent, voor morgen en overmorgen, voor al de dagen van je leven...

Zou het evangelie ons ook over dat verlangen iets kunnen zeggen, vandaag ?

Jezus komt op voor het hart van de zaak. Hij gaat in verzet tegen gewoonten, die mensen afbrengen van God.

Jezus zal de woorden van God, waarmaken met zijn leven. Hij blijft bij mensen die getekend zijn door het leven, deelt in hun pijn en verdriet. Hij is zelf getekend door het leven, tot aan het kruis.

Vele vragen blijven er voor ons:

Het blijft zoeken naar de weg die we zullen gaan.

Durven wij dit aan, deze woedende Jezus in ons midden?

Durven wij deze woede op ons neer laten dalen?

Geldt het ook voor ons?

Durven wij dat bij onszelf na te gaan?

Wat bij ons misschien aan zeggingskracht heeft ingeboet?
Hoeveel uiterlijk vertoon is er in ons leven en geloven?
En....durven wij zelf in opstand te komen? Als onrecht en
onmenselijkheid, als oneerlijkheid, onvrijheid de orde van de
dag bepalen?

Met zijn hartstochtelijke woede wil Jezus dat de tempel
weer de plaats wordt waar mensen God kunnen ontmoeten.

Deze zondag staat in de kerkelijke traditie bekend als Oculi: 'Ik
houd mijn ogen gericht op de Heer' (Psalm 25,15).

Maar de ogen die Jezus in de tempel aantreft zijn gericht op
andere dingen: gesjacher en geldmakerij.

Pelgrims komen niet zoals oorspronkelijk met een eigen dier uit
hun kudde, maar moeten er een kopen: het uit heiligheid iets
delen van eigen bezit, verwordt tot onheilig kopen.

En priesters maken woekerwinsten met het wisselen van
heidense munten in de verplichte tempelpenningen.

De leerlingen hebben Jezus nooit zo woedend gezien en
begrijpen waartoe de woorden uit Psalm 69 concreet kunnen
leiden: 'De hartstocht voor uw huis zal mij verteren'

Dit psalmvers verwijst ook naar de gewelddadige dood die Jezus
te wachten staat. Door zijn onvoorwaardelijke liefde voor al de
mensen die hij ontmoette, zal Christus worden verteerd.

De tempeldienaren zijn niet gediend van dit optreden: kunt u
bewijzen dat u dit mag doen? Het antwoord van Jezus stemt tot
nadenken: breek deze tempel af, ik zal hem in 3 dagen weer
opbouwen.

De tempeldienaren verwijzen naar de restauratie van de tempel,
die bijna een halve eeuw in beslag nam.

Johannes schreef zijn evangelie toen die gerestaureerde tweede tempel ook weer was verwoest. Hoe moest het nu verder zonder tempel? Wat de leerlingen van Jezus hebben begrepen is: deze tempel van gesjacher en geldmakerij wordt afgebroken. Maar in drie dagen is met de opstanding van Jezus, een nieuwe woonplaats voor Gods onvoorwaardelijke liefde verrezen.

Als leidend thema bij deze 40 dagen tijd heeft Kerk in Actie: Onvoorwaardelijke liefde.
En ook in Jezus' leven zien we onvoorwaardelijke liefde voor al die mensen, die hunkeren naar Gods Koninkrijk.

Zo gaan wij verder op weg naar Pasen.

Hopelijk zullen er voor ons momenten van bezinning zijn.
Nadenken over wat er wezenlijk toe doet.
Een tijd van inkeer tot onszelf.

Maar ook van toekeren tot anderen en daarin ook tot dé Ander, God.

Een tijd om onvoorwaardelijke liefde te tonen.

En dat we ons in deze dagen dan gedragen weten door onvoorwaardelijke Gods liefde.

Hillegonda Ploeger
Gereformeerde Kerk Loosdrecht
4 maart 2018